

כפר חב"ד

אתה הראת

רגעים מיוחדים משמיני עצרת ושמחת תורה
במחיצת הרבי | מוסף חג הסוכות תשפ"ו

מענדי קורטס

היום של הרבי

התשובה בדרך כלל צפויה.
הדובר מתבקש להצביע על רגע אחד, מתוך כל הרגעים שחווה אי פעם עם הרבי, שנחקק אצלו במיוחד; רגע שיהיה מוכן לשלם כל הון שבעולם כדי לחזור אליו, ולו לרגע.
אחרי שניות של מחשבה, מגיעה התשובה. לכל אחד יש את התשובה שלו, כמובן. אבל לרבים רבים התשובה היא משותפת ודומה. "הקפות".

אצל הרבי כל תאריך היה מיוחד. כל שנייה הייתה מרוממת. כל תפילה, כל התוועדות, כל חלוקה, כל שיחה – הרימה את החסידים טפח מעל הקרקע. ובכל זאת היו רגעים, ששום דבר לא דמה או השתווה להם. גבוה מעל גבוה.
כאלה היו הרגעים של שמחת תורה.
ארבעים ושמונה שעות שהיו "של הרבי". שתי יממות שבהן שהה הרבי בקרבת החסידים שעות ארוכות, הנהיג והוביל את הנעשה בבית הכנסת, השפיע ללא הגבלות, הביע קירובים מיוחדים.

לפני שש שנים בדיוק, ערב שמחת תורה תש"פ, אירח אותי בביתו בשכונת קראון הייטס הרב זאב יחזקאל כ"ץ, גבאי 770, לאורך ימים ושנים טובות. הרב כ"ץ נכנס זמן מה אחרי פטירתו של אביו, החסיד המפורסם הרב משה פנחס כ"ץ ז"ל, לנעליו הגדולות, ומאז הנהיג את סדרי הגבאות אצל הרבי.

הגבאי הרב כ"ץ מציג לכותב המוסף את רשימות ה'הקפות'

במשך קרוב לשעתיים הוא שיתף באותו ערב, לראשונה אי פעם, ב'אחורי הקלעים' של עבודת הגבאות בשמחת תורה אצל הרבי. היו פרטים רבים שנדרש היה לשים לב אליהם בטרם התקדש החג. רוב הציבור לא נחשף לכך. שמחת תורה אצל הרבי, ובייחוד בשנים האחרונות, היה תאריך שהגיעו אליו המוני אורחים מכל העולם. חלקם הגיעו בערב החג וחזרו למקומותיהם מיד לאחר כוס של ברכה. עומס הקהל הרב דרש מהגבאים היערכות מתאימה.

הרב כ"ץ פתח בשלב מסוים את הארכיון שבביתו. היו שם שלושה או ארבעה קלסרים, מלאים דפים; חלקם בכתב יד וחלקם באותיות דפוס; חלקם מהשנים המוקדמות, מאביו, וחלקם מהשנים האחרונות, השנים 'שלו'. אלו דפים שמופיעים בהם בצורה מסודרת שמות המכובדים בהקפות, באמירת פסוקי אתה הראת. דו"חות מסודרים היו נכנסים אל הרבי. "תדע לך", חיך הרב כ"ץ, שגדל משנות הבראשית בסמוך לרבי, "שכל הגילויים שהיו לאורך השנה אצל הרבי, גם כאשר היו מיוחדים ממש – לא היו כמו מה שראינו בשמחת תורה. אפשר להסביר את זה בהרבה הסברים. אבל העובדה בפועל היא שזה היה היום הכי מיוחד בשנה אצל הרבי".

המוסף הזה נכתב בעיניים עצומות – עיניים שלא ראו ולא חוו את מה שכתוב בו. המוסף הזה נאלץ להתבסס על זכרונות שסיפרו מבוגרים יותר, שהיו וראו; על מה שנכתב ביומנים בזמן אמת. הוא מוסף של 'כלי שני', ברובו, למרבה הצער.
במוסף זה, המצטרף לסדרת מוספי החג של 'כפר חב"ד' בשנים האחרונות, נעשה ניסיון להקיף ככל הניתן, עם תיאורים חיים, באופן מדויק, את היום שמוגדר בפי רבים 'דעם רבינ'ס' א טאג'. היום של הרבי. להיכנס לאווירת שמיני עצרת ושמחת תורה כפי שהייתה אצל הרבי.

אנו תקווה שגיליון זה יעורר את קהל הקוראים ויגביר את רגש ההתקשרות והגעגועים לרבי, מתוך תקווה ותפילה ששמחת תורה תשפ"ו יהיה, שוב, שמחת תורה של גילויים עם הרבי בבית המקדש.

קִינּוֹ לוֹ יוֹשִׁיעֵנוּ.

אריאל זילבר

4

18

26

32

40

כפר חב"ד

עורך ראשי: אהרן דב הלפרין | עורך: מנחם כהן
כותב ועורך המוסף: מענדי קורטס | גרפיקה: y.w. graphicdesign

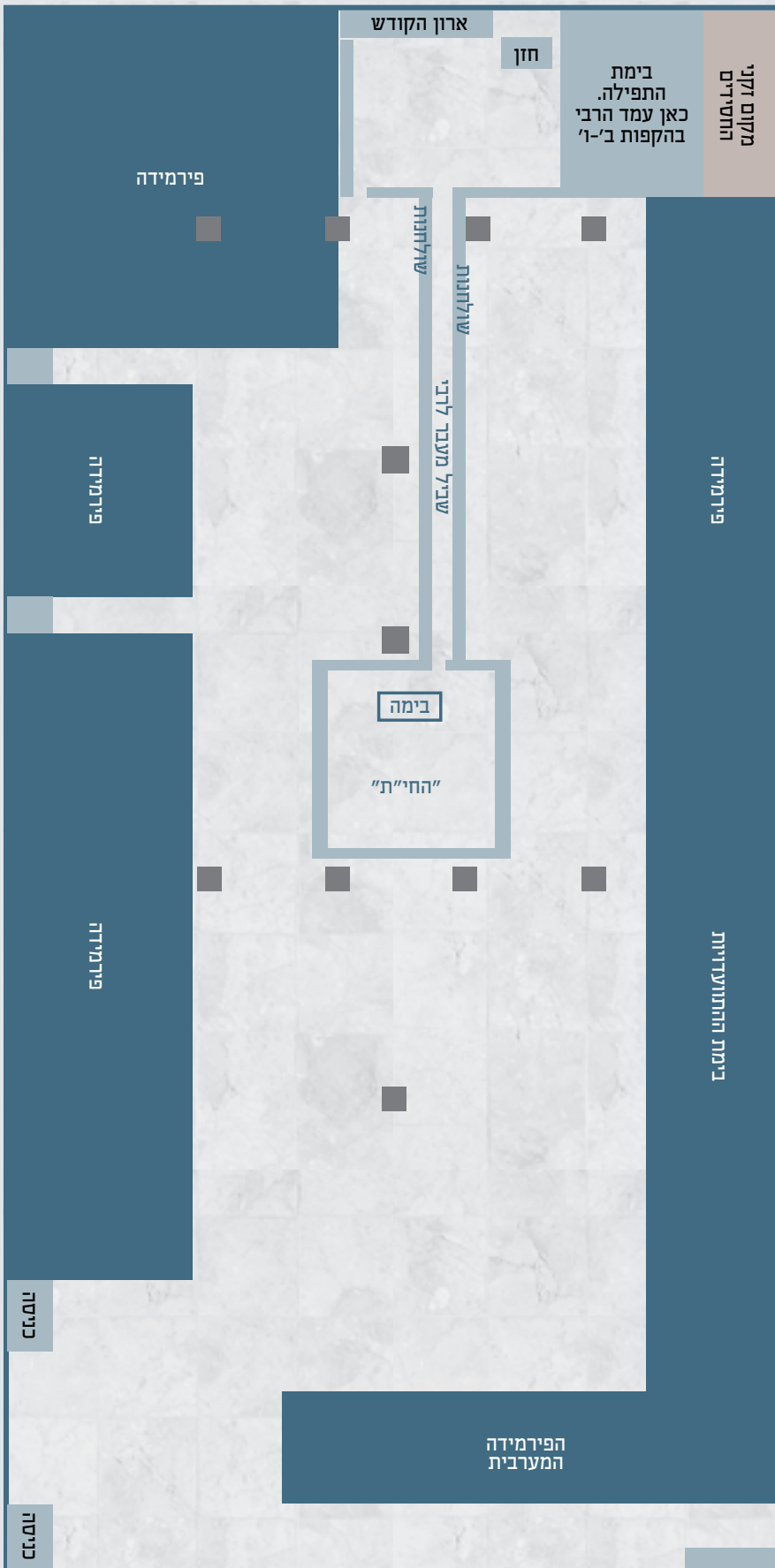
התמונות המופיעות בגיליון זה ניתנו באדיבות חברת JEM.
בהכנת הגיליון נעזרנו בין היתר בארכיון 'כפר חב"ד', בקבצים 'לחיוזק ההתקשרות' ומגזין 'א' חסידישע דערהער' של 'ועד התמימים העולמי', ובספר שנים ראשונות של חברת JEM, ותודתנו נתונה להם.

כשהדלתות נפתחו...

בית הכנסת הגדול של 770 שינה את פניו בשמחת תורה. הספסלים הוצאו החוצה ומרבית הרחבה באולם הגדול נותרה ריקה. כל סנטימטר נתפס: קהל החסידים עמדו צפופים על ארגזים ("באקסים") ועל הרצפה. במרכז בית הכנסת נוצרה מסגרת ריקה משולחנות כבדים, שם רקד הרבי בהקפה הראשונה והשביעית. הדרך מבימת התפילה למסגרת, שכונתה "החית", נעשתה דרך שביל צר שהוכן אף הוא משולחנות ושלשלאות ברזל. בצידו בית הכנסת נבנו פירמידות גבוהות.

מצוץ תרשים כללי שממחיש איך נראה 770 בשמחת תורה בשנים האחרונות. במהלך השנים נעשו שינויים שונים. בהרחבה ניתן לקרוא על כך בכתבה הפותחת את המוסף.

גוט יום טוב!

אשרי עבדך ראתה

מכל הבחינות 770 היה נראה אחרת בשמחת תורה. גם בחיצוניות הוא אורגן בצורה ייחודית, שונה מכפי שאורגן ביתר ימות השנה. אבל בעיקר מה שאפיין את החג הזה אצל הרבי היה **רצף הגילויים הבלתי שגרתיים שנראו בו** | בכתבה ראשונה מסוגה, נעשה ניסיון לפרוס בצורה מסודרת ומפורטת את סיפורי ימי שמחת תורה ושמיני עצרת אצל הרבי בדור השביעי | העדויות, הסיפורים, התיאורים והרגעים הבלתי נשכחים | **שואבים דליים**

רגעים של התרוממות. הרבי מעודד את קהל החסידים

שיא של כל הזמנים.

זו התחושה שמתארים חסידים רבים כשהם מדברים על שמחת תורה אצל הרבי. רגעים ששום תאריך אחר בלוח השנה לא דמה או השתווה להם. רגעים שבהם הושלו המחיצות והוסרו ההגבלות. רגעים של גילוי המאור.

מכל הבחינות 770 היה נראה אחרת בשמחת תורה. גם בחיצוניות הוא אורגן בצורה ייחודית, שונה מכפי שאורגן ביתר ימות השנה. אבל בעיקר מה שאפיין את החג הזה אצל הרבי היה רצף הגילויים הבלתי שגרתיים שנראו בו.

מקובל לומר בקרב החסידים ששמחת תורה הוא היום של הרבי. זה מתאים גם לסדר האושפיזין החסידיים בימי חג הסוכות: היום התשיעי מהיום טוב הראשון של החג הוא היום שבו האושפיזין החסידי הוא הנשיא התשיעי מהבעל שם טוב. הרבי דיבר על כך בהקשר של שמיני עצרת ואדמו"ר

בעמודים הללו נעשה ניסיון לפרוס בצורה מסודרת ומפורטת את סיפורי ימי שמחת תורה ושמייני עצרת אצל הרבי בדור השביעי. זו כלל איננה משימה קלה: רבים משוכנעים כי לא ניתן להביע במילים את התחושות שחווי מי שעמדו מול הרבי בחג הזה. הם כנראה גם צודקים. ובכל זאת, אין ברירה אחרת. כדי לנסות ולהיכנס לאווירת החג החותם את חודש תשרי במחיצת הרבי מוכרחים להקשיב לזיכרונותיהם של מי שהיו שם ואפילו פעם אחת, לנסות לצייר ולדמיין את המחזה שמתארים ולו בחיצוניות, ולחיות מעט מזעיר את אותן רגעים.

הפרטים שייכתבו בשורות הבאות מורכבים מזיכרונות שאספנו ומיומנים שנכתבו בזמן אמת, ומתייחסים באופן כללי לסדר שמחת תורה אצל הרבי כפי שהתנהל בשנים האחרונות עד תשנ"ב. חשוב לציין שהיו שנים שבהן אירעו שינויים מסוימים. גם בשנים המוקדמות יותר הדברים

צוהרי הושענא רבה תשמ"ז. המזכיר הרב גרונר לצד אנשי ה'ועד המסדר', מארגנים את 770 להקפות

הריי"צ. הרבי פעם אמר שהסיבה שבגללה אין ביטוי אושפיזין על שמיני עצרת, היא משום שביום זה הרבי (הקודם) איננו מגיע כאורח אלא כבעל הבית!

ואף אנו נענה אבתריה.

אבל האמת היא, שלא זקוקים להתאמות וחישובים כדי להצביע על הגילויים שגילה הרבי בשמחת תורה כבעל הבית של היום. מי שנכח ב-770 לפני ג' תמוז הריש זאת על בשרו בכל נימי נפשו. 48 השעות של שמיני עצרת ושמחת תורה היו שעות שבהן אלפי החסידים שהגיעו לרבי כמו הפכו לישות אחת עם הרבי. הרבי ניהל את היומיום הללו כפשוטו. מי שעמד בין כתלי בית הכנסת של 770 בשעת ההקפות נותר ממקומו וזו בהתאם לתנועות ידיו של הרבי, לקצב ולשמחה של הרבי.

פרוסות לעקאח בפתח סוכתו בחצר למי שלא הספיקו לקבל בערב יום הכיפורים, עבדו פועלים מטעם הגבאים לסדר את בית הכנסת במתכונת שמחת תורה.

כל הספסלים הוצאו מבית הכנסת. האולם עצמו היה כמעט ריק לחלוטין. באמצע האולם נוצרה מעין מסגרת מרובעת משולחנות, שכונתה 'חי"ת' (רשמית המסגרת נבנתה בדומה לצורת האות ח, למרות שבפועל פעמים רבות היא נראתה דווקא כצורת האות ס. היה צד פתוח שהוביל למזרח בית הכנסת כפי שיפורט, אך גם אליו לא היו יכולים להיכנס מבחוץ. בכל זאת המסגרת כונתה 'חי"ת). בתוך המסגרת הזו עתיד הרבי לרקוד בשעת ההקפות. בשנים הראשונות הרבי היה רוקד במרכז בית הכנסת ללא כל מחיצה בינו ובין הקהל. הדבר דרש מהחסידים ליצור מעגל אנושי סביב הרבי בזמן הריקוד. כשהשנים נקפו והדחפיות גברו נבנתה מסגרת 'חי"ת. כדי שהדוחק והצפיפות הרבה לא יפרקו את צורת המסגרת וידרסו את החלל שבין השולחנות, השתמשו בשולחנות כבדים ממתכת ואותם גם קשרו בשלשלות ברזל איתנות. בקדמת בית הכנסת הוזזה בימת התפילה של הרבי מעט למרכז, לכיוון ארון הקודש. הרצועה הצרה שנוצרה בין הקיר הדרומי (הקיר החום) ובין תחילת הבימה שהוזזה יועדה עבור זקני החסידים – כדי שיוכלו לעמוד בה ליד הרבי בלי להצטופף מאד. יוקדם המאוחזר: בעת שהרבי לא נכח בבימת התפילה אלא התקדם לעבר בימת ההקפות (החי"ת במרכז בית הכנסת), בהקפה הראשונה והשביעית, היו זקני החסידים עולים על הבימה וממנה מביטים על הרבי.

לקראת תשרי תשמ"ח, ברקע התגברות הקהל, הוחלט להגביה את בימת הרבי במעט, כדי שכל הקהל יוכל לראות את הרבי היטב מכל אזור בבית הכנסת. בשנת תש"נ הוחלט להגביה את הבמה עוד יותר – ומאז ועד תשנ"ב הייתה הבימה בגובה כפול מהרגיל בשמחת תורה. הרבי נדרש בהגיעו לבימה לטפס על גרם של כעשר מדרגות כדי להגיע למקומו הגבוה, ועשה זאת בעבור החסידים.

בין בימת הרבי ובין החי"ת נבנה מעין שביל מעבר צר משולחנות כבדים בצדדיו. השביל הזה אפשר את צעידת הרבי במהלך הערב ממקום התפילה למקום ההקפות.

בתוך מסגרת החי"ת הועמדה בימת הקריאה. סביבה ערך הרבי את ההקפות עם ספר התורה. במהלך השנים הוקמה גם בימה מוגבהת בתוך החי"ת – כדי שיוכלו טוב יותר לראות את הרבי מכל עברי בית הכנסת. הבימה גבהה ככל שנקפו השנים והרבי היה עולה לרקוד עליה.

כמעט בכל צידי בית הכנסת ניצבו פירמידות. עד שנת תשל"ח הפירמידות נבנו לגובה רב, כמעט עד התקרה. מאז תשל"ח, בשל אירועי הלב שאירע בשמיני עצרת, נבנו הפירמידות עד גובה החלונות, כדי לאפשר זרימת אוויר.

חלק מהפירמידות היו מיועדים מראש לקבוצות מסוימות של אורחים: היה אזור של 'הצרפתים', אזור לאורחים מאנגליה, אזור לאורחים מקליפורניה וכך לעוד שורה ארוכה של מקומות. הללו ידעו בכניסתם לבית הכנסת מה האזור ' שלהם' ואליו מיהרו להגיע בפתיחת הדלתות.

הקהל שנכנס לבית הכנסת נעמד לא רק על הפירמידות אלא גם בשטח הפנוי שבין פירמידה לפירמידה. כל אינץ' נתפס. היו שהעדיפו לעמוד על הרצפה, כדי שיוכלו להיות קרובים יותר לבימת הרבי. היו שהעדיפו את הפירמידות. הייתה התלבטות מייסרת שליוותה די בקביעות את המחפשים מקום ב-770 בלילות החג – איפה כדאי יותר לעמוד: האם קרוב לבימת התפילה בקדמת בית הכנסת או שמא סמוך לאזור החי"ת? האם על הפירמידה למעלה או שמא קרוב יותר למטה. זו הייתה שאלה שלא היה לה תשובה נכונה או עדיפה: עבודת הקודש של הרבי בלילות שמחת תורה התחלקה בין מזרח האולם ובין אמצעו. בהקפה הראשונה והשביעית רקד הרבי בבימת ההקפות ואילו ביתר ההקפות ובתפילות נותר בבימת התפילה.

היו שהעדיפו לעמוד ליד אזור ההקפות והיו שהעדיפו את העמידה סמוך יותר לבימת התפילה. היו שגיוונו במשך השנים או הלילות. כל החלטה אפשרה למחליט מצד אחד לראות טוב את מה שבאזורו, ומצד שני להחמיץ דברים אחרים שמתרחשים דווקא באזור האחר של האולם. "צרות" של לפני ג' תמוז.

הנה זה בא מדלג...

החג הראשון נפתח. שמיני עצרת. תפילת מעריב החלה בדרך כלל בזמנה. בהגיע השעה היעודה היה הרבי נכנס לבית הכנסת, לקול שירת "כתיבה וחתומה טובה" (בלי המילים), ופוסע לעבר בימתו. את הדרך לבימה עשה הרבי מכיוון הצד הצפוני של בית הכנסת (צד שמאל למגייע מכיוון הכניסה) כי אמצע האולם היה חסום בחי"ת ובשביל שאחרי. בהגיעו למקומו היה מניח את הסידור ואז מסתובב לעבר הקהל ומתחיל למחוא כפיים, כמעט לרקוד, ולעודד את השירה בשתי ידיו. מי שזקוק היה לתזכורת לכך שהחל שמחת תורה – קיבל אותה.

בתום התפילה יצא הרבי מבית הכנסת. בשנת תשל"ו אירעה ברגע הזה התרחשות חריגה: הרבי ירד מהבימה ופנה לצאת מהאולם, אבל במקום לפנות ימינה לצד צפון ומשם להתקדם לעבר דלת הכניסה, כפי שנכנס, המשיך לתוך שביל השולחנות המוביל אל החי"ת. בשלב מסוים נראה היה שהדרך חסומה. מהחי"ת יש רק דרך יציאה אחת – הדרך שממנה נכנס הרבי ומובילה לקדמת האולם.

"עמדתי שם קרוב", משחזר הרב לוי גרליק, מורה צדק בשכונת קראון הייטס, בשיחה עם 'כפר

מִשָּׁה שְׂמִיחַ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה

שביבים מרוממים ורגעים יוצאי דופן
משמחת תורה אצל הרבי לאורך השנים

< ילדות

"רוקד על השולחן"

עדות בלתי אמצעית על שמחת תורה של הרבי כנער צעיר בן פחות מ-20, נשמעה בהזמנות נדירה מפי מרת בת שבע אלטהויז ע"ה, בתו של ידיד בית רבי הרב אליהו חיים אלטהויז. היא גדלה בניקולייב ובערוב ימיה שיתפה את 'כפר חב"ד': "ידי שמחת תורה הייתה הרבנית חנה לוקחת את כל שלושת ילדיה מביתם בדנייפרופטרובסק ונוסעת איתם לניקולייב, לבקר ביחד את אביה הרב ר' מאיר שלמה [ינובסקי, רב העיר. משפחת הרבי עזבה את העיר בשנת תרס"ט, כשהיה הרבי בגיל 6 – התאריך המדויק לא ברור וכנראה אירע בסוף השנה. מ"ק].

"למרות שביחיו היה די חרוק מביתו של ר' מאיר שלמה, הרבנית חנה שהייתה מיוודת מאוד עם אמי נהגה לבוא אלינו הבייתה ולבקר את אמי בכל אחד מביקוריה בניקולייב. הן היו ידידות טובות ובשעת הריקודים בשמחת תורה צפו יחד בריקודים. בדרך כלל הייתה באה אלינו עם שלושת בניה. אני זוכרת שתמיד דיברו על הבן הגדול שהוא שונה מכל הילדים. למשל אני זוכרת שבשמחת תורה הוא היה רוקד מאוד, כמו החסידים המבוגרים, ועוד יותר אפילו". אלטהויז לא פירטה לאילו שנים כוונתה, אולם היא עזבה את העיר בשנת תרפ"א. ישעיהו שר, שגדל בדנייפרופטרובסק והיה קטן מהרבי במספר שנים, מתאר בזיכרונותיו איך ראה את הרבי בשנים מאוחרות מעט יותר, אחרי תרפ"א, רוקד בשמחת תורה, במחיצת אביו. כך כתב: "לעיני התגלה המון רב של חסידים מצטופפים נע במעגלים מלאים ריקוד ושירה. שמחה משולהבת כזו לא ידעתי עד ליום זה. ראיתי חסידים ספוגים דבקות והתלהבות, בחלקם רוקדים על גבי השולחנות והספסלים. ביניהם ראיתי לראשונה גם את הבן הבכור, מנחם מנדל. הרב הצעיר הנערץ רוקד גם הוא על השולחן, ושר ממנגינות בעל התניא ואדמו"רים אחרים. יצאתי בדרכי הביתה נרגש ונפעם".

< תרפ"ט

"ניתות אש להבה"

בתחילת שנת תרפ"ח עזב הרבי את רוסיה והגיע לריגה שבלטביה, שם שהה אדמו"ר הריי"צ. שמחת תורה תרפ"ט היה שמחת תורה הראשון מחוץ לגבולות רוסיה והוא נחגג

חב"ד'. "הקהל היה במתח לראות מה יקרה, לא היה שייך להזיז את השולחנות הכבדים כשהמקום עמוס אנשים. ואז הרבי הניח את שתי ידיו על השולחן ופשוט 'דילג' מעל השולחן והמשיך הלאה. זה היה רגע מזוקק של שמחת תורה".

הרב ישראל נח וואגל, בעל שמועה חסידי מקראון הייטס שהעלה את זיכרונותיו המרוממים מתשרי אצל הרבי על הכתב בצבעים חיים, זוכר: "כשקפץ הרבי מהשולחן עשה בידו תנועת עידוד! זה היה מחזה נדיר ומרהיב. הרש"ג הלך מאחורי הרבי וגם הוא היה צריך לעבור את אותו המסלול. זה לא הצליח לו כל כך בקלות, והיה צריך שהמזכירים הרב גורנר והרב קליין יתמכו בו". הרבי הקפיד תמיד לא לחזור אחורה אלא להתקדם קדימה.

בשנת תשנ"ב, התשרי האחרון שבו הדברים התנהלו בסדר המוכר והקבוע, אירע דבר בלתי צפוי בשלב הזה של החג: בתום התפילה הכריז הגבאי ר' שייע פינסון על שעת תחילת ההקפות. הוא חתם באיחול "גוט יום טוב" לבבי והרבי הביט בו בחיוך רחב. ואז, להפתעת הכל, החל הרבי לומר שיחה במשך כעשר דקות. קולו של הרבי נשמע בקול רם בבית הכנסת ובמיוחד בחלק הקדמי. הרבי הרעיף ברכות, בין היתר לפי סדר האל"ף בית. הגובה שבו עמד הרבי, על הבימה המוגבהת מאוד, אפשר לשמוע טוב יותר את הדברים והוסיף לנראות החריגה של השיחה. בסיום השיחה פצח הרבי בניגון ההקפות לאביו.

ובחזרה לסדר הקבוע.

אחר צאת הרבי הייתה הפסקה קצרה, שבה המעוניינים יכלו לערוך קידוש בסוכה. שעת תחילת ההקפות נקבעה לרוב לשעה תשע בערב. לפני שנת תשל"ח היו שנים שבהן החלו ההקפות בשעה תשע וחצי, אולם מאז אירוע הלב ובמטרה להקל על הרבי הקדימו אותן באופן קבוע.

כשנכנס הרבי שוב לבית הכנסת להקפות, הקהל כבר היה גדול יותר מאשר בתפילת מעריב. חלק מהקהל שלא נכח בתפילה הלך לתהלוכה בבתי כנסת סמוכים והספיק לשוב להקפות. בלילות שמיני עצרת התהלוכה התקיימה באופן מוגבל, לא היו קבוצות רבות שיצאו, וגם לא יצאו כמעט למקומות מרוחקים מידי. גם כבניסה הזו הניגון שנוגן היה לרוב הניגון המנוגן על המילים כתיבה וחימה טובה.

בשנים האחרונות הדוחק בבית הכנסת בשעה הזו הגיע לשיא. כשהרבי נכנס הצליחו לפנות שביל בקושי. השביל היה נפתח שניות ספורות לפני מעבר הרבי ונסגר מיד לאחר התקדמות הרבי. זה דרש מהעומדים באזור מעבר הרבי לעמוד ללא כל תזוזה ולהפעיל כוחות גדולים כדי שהשביל הקטן יישמר למספר שניות עד מעבר הרבי.

גם הפעם הרבי היה עולה על בימתו ומעודד את השירה בחוזקה. רבים ממי שהיו שם מציינים כי שום דבר לא דמה לעידודים בשמיני עצרת ושמחת

תורה, וכי גם העידודים הנראים כיום בקטעי הוידאו שנשמרו אינם משתווים לצורת ועוצמת העידוד מהרבי בשמחת תורה.

איז מען מכבד

שקט יחסי השתרר בשלב הזה. רעש המזגנים הפועמים נשמע בעוצמה והתעררב בקולו הדק של הגבאי המקריא את שמות המכובדים באמירת פסוקי אתה הראת. לשמחת תורה הובאו בשנים המאוחרות מספר מזגנים נוספים ענקיים, עם פתחי אוויר גדולים. המזגנים הונחו על משאיות מחוץ ל-770, ובאמצעות צינורות עבים חוברו אל תוך בית הכנסת. "את רשימת התורמים של המזגנים הייתי מכניס לרבי לפני החג", סיפר לכותב השורות הרב יחזקאל כ"ץ, גבאי 770 משנת תשמ"ז. "הקפדתי גם שבמשך ארבעים ושמונה השעות של החג יהיה נוכח תמיד בקרבת מקום מהנדס גוי, למקרה שבו אחד המזגנים יחדל מלפעול. גם דאגנו שיהיה זה הרכב של כמה מזגנים כדי שאם אחד יישבר או ייהרס לא תהיה לזה השפעה על המזגנים האחרים. הצורך במיזוג היה קריטי, עקב הדוחס האיום והאדים הרבים שעלו באוויר. זה דרש השקעה".

עד שנת תשל"ח היו פסוקי אתה הראת נמכרים בשלב הזה במשך זמן ממושך. מאז אירוע הלב ערכו לרוב את המכירות מראש. בשעות הצהריים של הושענא רבה היה הגבאי מכניס לרבי את הרשימות המלאות של הכיבודים בהקפות. בדרך כלל הרבי לא נהג לשנות או להתערב ברשימות או בסדרן. "זכורה לי פעם אחת", מספר הרב כ"ץ, "שבה הרבי הורה לי להוסיף ולתת פסוק או הקפה לשלוחים ממרוקו". ברוב השנים ובמיוחד בשנים האחרונות הסדר ברשימות לא השתנה; רשימת המכובדים המרכזית נותרה זהה, למעט במקרים בהם הגיעו אורחים חשובים שהיה צורך לכבד אותם, או כמובן כאשר היו מי שהלכו לעולמם ופינו מקום ברשימה. בשנים האחרונות, כשמספר האורחים והמכובדים

גדל באופן דרמטי, לא היה שייך לכבד יחידים בפסוק, ולכן כיבדו ברוב הפסוקים רק קבוצות וכדומה. לדוגמה: "אנ"ש ממונטריאול מכובדים בהקפה", "אנ"ש מארצנו הקדושה מיט'ן פסוק", "ועד רבני ליובאוויטש מיט'ן פסוק" ועוד.

ובחזרה לשעת ההקפות.

הגבאי הכריז "איז מען מכבד כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו מיט'ן ערשטן פסוק אתה הראת". אנו מכבדים את הרבי באמירת הפסוק הראשון – אתה הראת. השקט בקהל גבר, הרבי נותר על עומדו, כשפניו לכיוון קיר המזרח, וקרא בקול גדול וחזק את הפסוק במנגינה המקובלת.

הקהל כולו שאג לאחר מכן את הפסוק.

הדבר חזר על עצמו גם בפסוק האחרון "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" אשר הרבי כובד לאומרו. הסדר שב ונשנה גם בשתי הפעמים הנוספות של אמירת אתה הראת. בסיום הפעם השלישית קרא הרבי בקול גם את הפסוק "והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת" שלוש פעמים.

הוספת הפסוק "והיה זרעך" החלה בתחילת שנות הכ"ף והמשיכה ברוב השנים בלילות וימי שמחת תורה. בשנים האחרונות אמר הרבי את הפסוק גם בליל שמיני עצרת.

בין אתה הראת אחד לאתה הראת שני הסתובב הרבי לעבר הקהל ועודד את השירה. היה דבר ייחודי ברגעים האלה: בשונה מרוב הניגונים בהקפות, את הניגונים שבין אתה הראת אחד לשני היה הרבי מתחיל לנגן בעצמו. ברוב השנים הניגונים היו על הסלע (ללא מילים) או ניגון ההקפות המפורסם או ופרצת. לעיתים היה זה הניגון הושיעה את עמך או פרזות תשב. בשנים האחרונות החל הרבי לנגן את המנגינה של "זאל שוין זיין די גאולה".

הרבי עודד פעמים רבות את השירה בשתי ידיו, במעין תנועות ידיים סיבוביות. כל הנפת ידיים הביאה בתורה להגברת עוצמות הניגון. הרבי גם מחא את שתי כפיו בחוזק רב. הקהל לא תמיד הצליח לעמוד בקצב המהי.

בשנת תשל"ל, רגע לפני הקפות, פצח הרבי לפתע בניגון 'כי אנו עמך' בגרסת 'בעלי תשובה' (הניגון שלימד הרבי בשנת תשכ"ד ויש בו רק תנועה אחת שמנוגנת שוב ושוב ללא סיום, כדוגמת עבודת בעלי התשובה, כפי שהסביר הרבי). "אלו היו ההקפות הראשונות שלי במחיצתו של הרבי", מספר הרב יוסף יצחק גופין, השליח בהרטפורד שבקונטיקט. "הגעתי זמן קצר קודם לכן כבחור מארץ ישראל וחבר שלי סידר לי מקום לעמוד בהקפות. זה היה מקום גבוה באחת הפירמידות, משם יכולתי להשקיף על הכל. שירת הניגון האיטי הייתה רגע מאוד ייחודי; רגע שבו השמחה של שמחת תורה השתלבה עם הרצינות של הניגון. אגב בשנה שלאחר מכן החלטתי לעמוד בהקפות כבר למטה ולא בגובה הפירמידה. למרות אפשרויות הראייה הטובות שבה, הרגשתי שם למעלה כמשקיף ורציתי לחוות את הדברים קרוב לרבי" (הרב גופין שיחזר

את הדברים בשיחות שקיים במהלך השנים עם מגזין 'א חסידישע דערהער' באנגלית ו'כפר חב"ד'). עוד מספר הרב גופין: "בדרך כלל הרבי לא התערב בבחירת המוזמנים לומר פסוק ב'אתה הראת'. אבל אני זוכר שבשנת תשל"א הרבי הורה לגבאי לכבד את ר' בן ציון שם טוב בפסוק. כיוון שר' בן ציון היה 'מתחבא' תמיד מהרבי, לקח זמן עד שמצאו אותו בקהל".

רגעי השיא

הגיעה עת ההקפות. ארון הקודש נפתח וספרי התורה הוצאו מתוכו. ההקפה הראשונה וההקפה השביעית נודעו כ"הקפות של הרבי", ובהן כובד הרבי בספר תורה. הרבי היה מקבל לידיו את ספר התורה הקטן ופונה דרך שביל השולחנות הצד עד לחי"ת שבאמצע האולם. אלה היו בקביעות רגעים ייחודיים. הרבי פסע לאט וחסידים מכל הכיוונים, במיוחד מבוגרים, היו פונים אל הרבי באמירת איחול "דערלעבן איבער א יאר", תזכו לשנה הבאה, ועוד איחולים ובקשות. הרבי היה משיב לכל אחד ואומר "גם אתם". גם ילדים, שישבו לאורך כל ההקפות תחת שולחנות השביל והחי"ת, היו לעיתים מאחלים כך, וגם הם זכו למענה מהרבי. הצפיפות בצמוד לשולחנות הייתה אדירה. היו שניצלו את ההזדמנות כדי לנשק את ספר התורה והיו שביקשו ברכות כעת רצון מיוחדת. מי שעמד בסמיכות לשולחנות יכול היה להביט ברבי מקרוב. עם הרבי התקדמו אל החי"ת החזן ומספר מכובדים נוספים, כולם עם ספרי תורה בידיהם. בהגיעם אל תוך החי"ת החלו מקיפים את הבימה. הרבי צעד מאחורי החזן וענה אחריו על פסוקי ההקפה. כשסיים היה מוסר את הסידור ומתחיל בהקפה. בדרך כלל קיבל את הסידור מהרבי הרב לייבל ביסטרצקי. הרבי היה מקיף את הבימה

ערב שמיני עצרת תשד"מ. הרבי פוסע מ-770 לעבר סוכתו, לקראת חלוקת ה'לעקאה'

בשמחה רבה. בהקפה הראשונה והשנייה רקד אדמו"ר הריי"צ עם חתנו הרש"ג ועם חתנו המיועד הרבי.

הרב יצחק דובוב, מהחסידים בריגה, ולימים במנצ'סטר שבאנגליה, שנכח במעמד, סיפר כעבור 30 שנה במכתב לשליח בלונדון הרב נחמן סודק שהרבי לא אפשר באותו שמחת תורה לאף אחד לנוח. הרבי אמר: בשמחת תורה מוכרחים לרקוד כל העת ללא שום מרגוע. "הורגש כאילו ניתזת אש להבה מהאיש השקט הזה", התבטא הרב דובוב (חלק ממכתבו נחשף בספר שנים ראשונות של JEM).

< לפני קבלת הנשיאות

ריקוד ללא נעליים

עדויות מתלמידי הישיבה ב-770 בשנים שלפני י' שבט תש"י, עת התגורר אדמו"ר הריי"צ בדירתו בקומה השנייה של 770, מספרות שההקפות בליל החג לא היו ארוכות במיוחד והתקיימו לאחר תפילת ערבית. אלא שהרבי, אז הרמ"ש, היה מעוניין לרקוד גם לאחר מכן ולכן בתום הסעודה למעלה, היה הרבי יורד למטה ורוקד עם הבחורים הבודדים ששהו במקום. הם רקדו ללא נעליים, כדי לא להרעיש ולהפריע לנוכחים למעלה.

< תשי"א

יעמוד אדוננו מורנו ורבנו

בשנת האבל אחרי י' שבט תש"י, נערכו הקפות שמיני עצרת ושמחת תורה בחדרו של אדמו"ר הריי"צ, בקומה השנייה של 770. הקהל במקום היה רב, והרבי שטרם קיבל על עצמו את הנשיאות כובד בשתי הלילות באמירת הפסוק השלישי של אתה הראת. את הפסוק הראשון אמר הקהל כולו יחד ואת הפסוק השני אמר הרש"ג בקום רם. הרבי בכה בעת אמירת הפסוקים וגם בהקפות. בהקפה הראשונה והשביעית רקד יחד עם הרש"ג.

בצהרי יום שמחת תורה נערכו ב-770 שלושה מניינים לקריאת התורה: במניין המרכזי עלה המשפיע הרב שמואל לויטין לעליית חתן בראשית, במניין שנערך בחדר אדמו"ר הריי"צ עלה הרש"ג לחתן בראשית, ואילו במניין שנערך בבית הכנסת למטה עלה הרבי לחתן בראשית.

רוב הקהל נכח במניין בבית הכנסת, והיה עד לרגע היסטורי: הרב אלתר דובער חסקינד הקריא את ה"מרשות" בהתרגשות גדולה, וכשהגיע למילים "ועתה קום" פרץ בבכי והרשה לעצמו להכריז באווירת שמחת תורה: "יעמוד אדוננו מורנו ורבנו הרב ר"י נקב בשמו של הרבי. זו הייתה הפעם הראשונה שבה הוזמן הרבי לעלייה לתורה בהקדמה כזו. ההתרגשות בקהל הייתה עצומה. אבל הנוכחים במקום לא הבחינו על פניו של הרבי במאומה. הרבי שמע את ההכרזה ועלה לתורה.

< תשל"א

הרבי מקים או"ם

בשמחת תורה תשל"א בלט בין ספרי התורה שהוצאו מארון הקודש ב-770 ספר תורה חדש – "ספר תורה של משיח", שעליו הכריז אדמו"ר הריי"צ לראשונה שלושה עשורים בדיק קודם לכן, בהתוועדות ליל שמחת תורה תש"ב. כתיבת הספר הסתיימה בערב י' שבט תש"ל.

בכל הקפה אחזו החזנים, בהוראת הרבי, בספר התורה החדש וקראו את פסוקי ההקפה. בשנים שלאחר מכן עתיד הסדר הזה להימשך – שאת פסוקי ההקפות אומרים בקביעות תוך אחיזה בספר התורה – הכבד – של משיח.

בשנת תשל"א, לפני ההקפה הרביעית, פנה הרבי אל הגבאי הרב משה פנחס כ"ץ, שהכריז את רשימת המכובדים בפסוקים ובספרי התורה, והודיע לו שאת ההקפה הקרובה ברצונו להנהיג בעצמו. הרבי ציטט את הפסוק בפרשת האזינו "יַצַּב גְּבוּלוֹת עַמִּים לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". משמעות הפסוק היא שהקב"ה קבע את גבולות אומות העולם בהתאם לבני ישראל. שבעים אומות העולם הם

כנגד מספר בני יעקב (שבעים נפש) שירדו למצרים. בני ישראל הם שמשפיעים על מה שיקרה עם הגויים.

ולכן, אמר הרבי, יכובדו כעת בהקפה 'בעלי הבתים' מכל מדינות העולם. רבים בקהל הבינו במהירות: באותה שנה עמד חג הסוכות בסימן העצרת הכללית של האו"ם שהתכנסה לא הרחק, במנהטן, לציון חצי יובל להקמת הארגון הבינלאומי. האו"ם, כמה לא מפתיע, הקדיש מספר דיונים לשטחי יהודה, שומרון ועזה שהשיג צה"ל במלחמת ששת הימים. הרבי התייחס לכך כבר בתחילת החג – כשהקביל בין החלטות שמקבלים יהודים ובין החלטות שמקבלים נציגי אומות העולם. במהלך חול המועד נערך ב-770 כינוס התורה המסורתית, ובטרם החל, העביר הרבי הנחייה שהדוברים בכינוס יוצגו בפני הקהל כ"בעלי הבתים" של המדינה שממנה הגיעו. וכך היה.

בליל שמיני עצרת הרבי הרחיב זאת, והקים למעשה 'או"ם' יהודי. היה נראה שהרבי מתכוון להקים גוף עם יהודים מכל העולם, שהחלטותיו ישיעו באופן שמימי על החלטות האו"ם. הרבי החל לנקוב בשמות של חסידים מרחבי העולם. הראשונים נמצאו במהירות: בעל הבית של ארץ הקודש הרב חיים שלום סגל מירושלים, בעל הבית של ארצות הברית הרב שמואל לויטין. והרבי מנה שמות נוספים. בשלב מסוים שאל הרבי: מי כאן מתימן? הגיע הרב זכריה גורי ז"ל ממושב אביטל שבחבל התענך והרבי מינה אותו לבעל הבית על תימן. חברו הרב יצחק ידגר, גם הוא מאביטל, מונה לבעל הבית על עיראק.

המדינות הערביות הבולטות שובצו בנציגים. כשחיפשו נציג ממצרים לא נמצא אחד כזה. הרבי שאל מי היה במצרים ובשלב מסוים פנה לגיסו הרש"ג ואמר לו כי מכיוון שהיה במצרים (יחד עם אדמו"ר הריי"צ במסע לארץ הקודש) ימונה הוא לבעל הבית על מצרים. הרב חדקוב, יו"ר מזכירות הרבי, מונה לבעל הבית על פינלנד והמדינות הבלטיות, משם הגיע. מונו 24 נציגים בסך הכל.

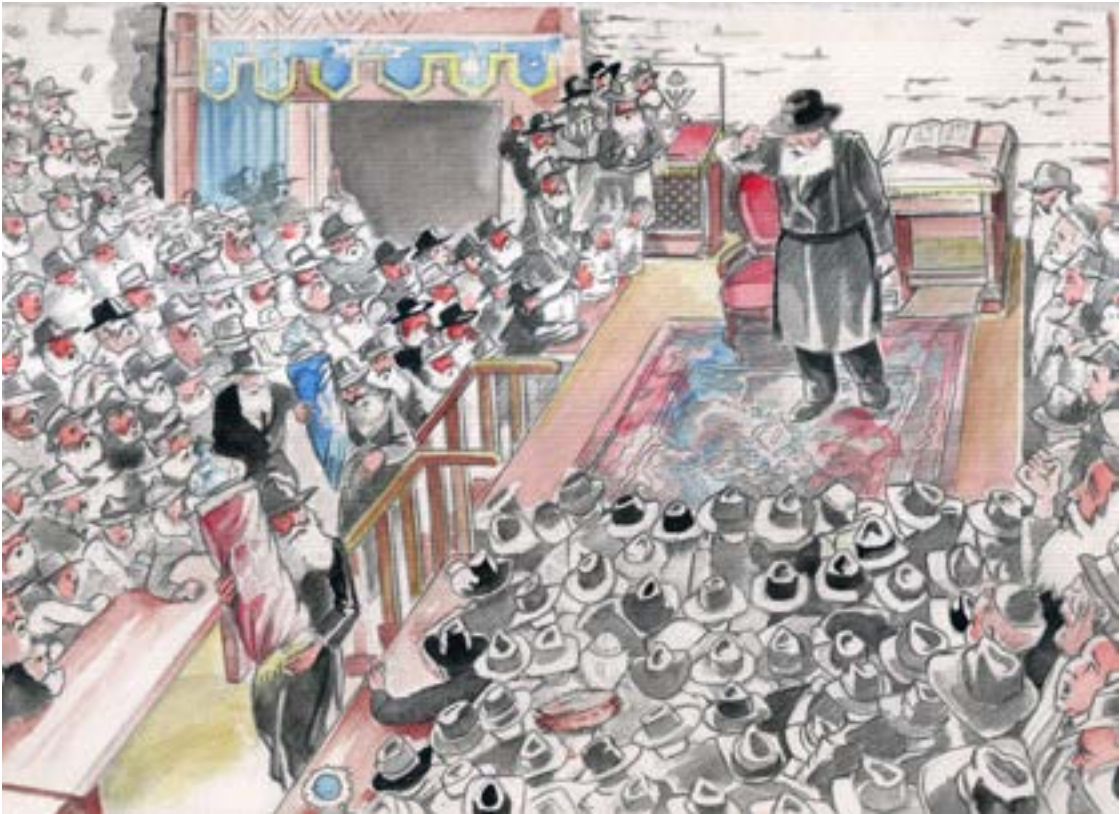
בספר תורה כובד בהוראת הרבי הרב ר' בערעק חן ע"ה. ספר התורה החדש של משיח הועבר לידי, והרבי הורה שיעזרו לו, כי מדובר בספר תורה כבד. בעלי הבתים ניגשו עם ספרי התורה למרכז בית הכנסת והרבי פצח בניגון עוצו עצה ותופה. הרבי הלהיט את השירה. רבים ממי שעמדו בסמיכות לרבי מתארים שהרבי רקד בהתלהבות גדולה וצעק את מילות הניגון. הרבי רקד ורקד והרים את רגליו לגובה, כמו מחולל סדר בשמיים.

בעלי הבתים התייחסו ביתר אחריות למינוי שקיבלו. הם קיימו אסיפה אחרי ההקפות, ולמחרת לפני תפילת מנחה ניגש אל הרבי בשם כל הנציגים בעל הבית של ארץ הקודש, ואמר לרבי שבעלי הבתים מכל המדינות החליטו למנות את הרבי לבעל הבית על העולם. הרבי חיך ואמר: כבר אתם משליכים את הבעלות בחזרה? הרבי המשיך ודיבר על כך שארץ ישראל שייכת לעם ישראל ושעל יהודי רוסיה לצאת ממסך הברזל, ושאל כמה היו באסיפה.

בלילה השני של החג, ליל שמחת תורה, המשיך הרבי בהתכנסות האו"ם. בעיצומה של ההתוועדות, בטרם תחילת ההקפות, הסביר הרבי שבאו"ם יש את ארבע המדינות שיש להן מעמד מיוחד. ה'פג פור'. ארבעת הגדולים. ארצות הברית, רוסיה, אנגליה וצרפת. הרבי קרא לארבעת החסידים שמונו לבעלי בתים על ארבע המדינות הללו ומסר להם בקבוקי משקה כדי שיחלקו ממנו לקהל. הרבי המשיך ואמר שבאו"ם יש סדר שאחרי ישיבת ה'פג פור' קוראים גם לשאר החברים. הרבי קרא לכל בעלי הבתים שמונו והורה להם שיאמרו לחיים. הרבי התרומם ממקומו ואמר שאם כל בעלי הבתים מחליטים החלטה אחת – היא

קצב השירה בשמחת תורה נקבע על ידי הרבי, שהנהיג וניהל את הנעשה בבית הכנסת

ניסיון תיאור בציור: כך נראה היה העידוד מבימת התפילה ב-770 בליל שמחת תורה. ציור: ג'קי ירחי

שהוצבה במרכז החי"ת, ובסיום הסיבוב היו כל יתר המכובדים עם ספרי התורה זזים הצידה, רק הרבי וגיסו הרש"ג נותרו בתוך החי"ת. אז הגיע רגע השיא.

ברגע אחד השמחה האדירה התעצמה עוד יותר. הרבי הניח את ידו על כתף הרש"ג והחל לרקוד יחד עמו במעגל, כשבידו האחת אווז בספר התורה ובידו השנייה אווז ברש"ג. פניו של הרבי האירו באור יקרות. הרבי רקד בהילוך איטי יחסית, אבל במקביל פעמים רבות עודד את השירה בראשו, כמסמן להגביר את הקצב. הרבי הביט לכל הכיוונים, ימינה ושמאלה, וגם למטה – לעבר הילדים שישבו תחת השולחנות. כבקרת רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבטו. רבים רבים ממי שזכו להיות נוכחים באותם רגעים, מתארים שהיה לפחות רגע אחד בעת ההקפות שבו הרגישו שענינו של הרבי ננעצות בעיניהם. הרבי עבר איש איש וסחף את כולם, הלהיב והריקד את הממונים.

בשנים מאוחרות יותר, בעיקר בשנות המ"ם, הרש"ג כבר היה מבוגר וניכר היה שהריקוד קשה לו מאוד. למרות זאת הוא היה מתאמץ להמשיך ולרקוד עם הרבי כל עוד היה מסוגל. הרבי לא היה 'מושך' את ההקפה עם הרש"ג והיה חותם אותה כעבור דקות בודדות. בתום ההקפה היה הרבי אווז ברש"ג, כדי לוודא שהוא מרגיש טוב, ואז מקבל בחזרה את סידורו וחוזר למקומו במזרח.

שנת תשמ"א זכורה כשנה יוצאת דופן. בשמחת תורה של אותה השנה הרש"ג לראשונה לא נכח ב-770, הוא לא הרגיש טוב. לקראת ההקפות הקהל הסתקן איך הרבי ירקוד השנה. מעולם קודם לכן לא קרה דבר כזה. בפועל בהגיע זמן ההקפה הרבי נכנס לתוך החי"ת ובתום אמירת פסוקי ההקפה החל לרקוד לבדו, כשספר התורה אחוז בידיו. "זה היה מחזה שלא מן העולם הזה", תיאר לימים הרב אלתר טננבוים, השליח באירוויין שבקליפורניה, בריאיון שהעניק ל'א חסידישע דערהער'. "הרבי אחז בשני עצי החיים של ספר התורה ורקד עם התורה בהתאם לקצב הניגון. הרבי הרים את הספר לגובה וקדימה לכיוון החסידים. במקום להסתובב בסיבובים מהירים, הרבי נותר לעמוד במקום אחד והסתובב לאט מצד אחד של בית הכנסת לצד השני, ו'רקד' עם כל צד. הרבי רקד בידי וברגליו, בכל כולו. זה היה מחזה מרומם. ההקפה גם נמשכה הרבה יותר זמן מהרגיל. הרבי 'נתן' את התורה לכל אחד ואחד שנכת. זה היה נראה אחרת מבכל שנה".

בשנה שלאחר מכן, עד שנת תשמ"ח, חזר הרש"ג לרקוד עם הרבי כרגיל בהקפות. בתשמ"ח הרש"ג כבר היה חולה מאוד. גילו היה 89 והוא לא היה מסוגל לרקוד ואפילו לעמוד על רגליו. נעשה ניסיון להכניסו בכיסא גלגלים לתוך 770 אבל הניסיון לא הצליח לזמן רב במיוחד. היה לו קשה להישאר

מחייבת. הרבי הורה שיחליטו כולם שישראל, התורה וה' אלוקים אמת, ואמת ה' לעולם. מי שמסכים לכך, אמר הרבי, שיגיד לחיים. כולם אמרו 'לחיים'.

הרבי פצח בניגון שמח והקהל כולו אחריו. בתום הניגון הזכיר הרבי שבאו"ם מקובל שאחרי החלטות הולכים לתיאטרון. מן הסתם יש לכך שורש בקדושה, העיר הרבי והורה שיערכו 'קולע' ובכך יצאו ידי חובה. בעל הבית של אנגליה, הרב בן ציון שם טוב, מיהר לערוך קולע.

"כולם היו מבוהלים", כתב הרב מנחם וולפא, כיום השליח הראשי לנתניה, במכתב ששיגר מיד לאחר החג למשפחתו בארץ ובו תיאר את האו"ם של הרבי. "זה בדוגמת המעשה אצל השפולער זיידע, שעשה 'פורים שפיל' שבו הוצג קיסר וקיבל החלטות שהתמשו". רגעים שמימיים בשמחת תורה.

< תשל"ז "במקום שרצונו של אדם"

ההקפה הרביעית בליל שמיני עצרת תשל"ז הסתיימה והרבי לפתע התקרב ממקומו אל קצה הבימה. עינו של הרבי היו עצומות והרבי פתח בשיחה קצרה (שהוהגה לימים והודפסה בליקוטי שיחות, כרך י"ד עמוד 443). הרבי דיבר על מערת המכפלה בחברון, ואמר שיש לערוך הקפות שם. ומפני שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא – לכן ייחשבו ההקפות כאילו נעשו בחברון. הרבי הורה שכל הלויים, שחברון כעיר מקלט שייכת וניתנה להם, יכובדו בהקפה; ואמר שהשמחה בשמחת תורה תפעל שיראו בגלוי שחברון שייכת ליהודים, ושלאיש זולת בני ישראל אין כל שליטה על העיר וסביבותיה.

באותה שעה הייתה מערת המכפלה בחברון סגורה ומסוגרת. זו הייתה השנה הראשונה מאז מלחמת ששת הימים שבה לא נערכו הקפות במערה בשמחת תורה. זמן קצר קודם החג נסגרה המערה בעקבות פוגרום נורא שבוצע בה, בידי שונאי ישראל משולהבים. המערה עתידה להיפתח מחדש רק כעבור מספר חודשים.

בינתיים ב-770 החלו לויים מכל צדי בית הכנסת להתקדם אל עבר מרכז בית הכנסת. הרבי פצח בניגון עוצו עצה ותופה, וההקפה יצאה לדרך בעידודי הרבי.

למחרת בליל שמחת תורה הגיע ל-770, עם המשלחת הישראלית, השגריר באו"ם חיים הלוי הרצוג. הרבי שוחח גם עמו על חברון ודרש ממנו שיכריז באו"ם שחברון שייכת לו כבן לשבט לוי (ניתן לקרוא בהרחבה על כך בכתבה על ביקורי אנשי הקונסוליה בלילות שמחת תורה המופיעה בגיליון זה). בהמשך, בהתוועדות החג הזכיר הרבי את רצונו של אדמו"ר האמצעי שיתיישבו דווקא בחברון, ואמר כי לבני ישמעאל אין כל חלק בעיר.

השלב הבא הגיע בשבת בראשית. הרבי הורה שיערכו הקפות בחברון בפועל, מתי שניתן יהיה לעשות זאת על פי חוק, ויאמרו שם שוב את פסוקי ההקפה החמישית. הרבי קרא לכל מי שנכח ב-770 בשמחת תורה שישתתף גם בהקפות בפועל במערת המכפלה. ההקפות הללו אכן התקיימו בד' בחשוון. זה היה היום הראשון שבו משרד הביטחון אפשר את קיום ההקפות. למעמד הגיעו רבים מחסידי חב"ד בארץ באוטובוסים. אחרי ההקפות בחברון המשיך הקהל לירושלים, לבית הכנסת 'צמח צדק' שבעיר העתיקה ולכותל המערבי. גם בכותל נערכו הקפות, ובשל שניים מהשלוחים לארץ, הרב יוסף יצחק גורביץ והרב שלום דובער לבקובסקי, האזין הרבי בשידור חי להקפות ובהמשך אותו ערב קיים התוועדות ב-770 בזכות כך.

< תשל"ח

על שמיני עצרת תשל"ח נכתב הרבה. ספר שלם ניתן לייחד כדי לתאר את השבועות הקשים שבהם נותר הרבי בחדרו, מוקף ברופאים. הכל החל בעיצומה של ההקפה הרביעית בלילה הראשון של החג. עד אליה הכל התקיים כמו בכל שנה: הרבי נכנס לבית הכנסת, התקיימו מזכירות הפסוקים והרבי קרא את הפסוק הראשון והאחרון בכל אתה הראת. "הרבי היה מהתחלה בשמחה גדולה יותר מבכל שנה", מתאר ביומנו הרב ליפא ברענען, ששימש חבר בוועד המסדר. לפני הקפות החל הרבי לנגן פרזות תשב ירושלים. "ראינו איך הרבי זועק את המילים, מילה במילה. במהלך הניגון החל הרבי לעודד בידיו – תחילה ביד אחת, לאחר מכן ביד שנייה ואז בשתי הידיים יחד". בהקפה הראשונה רקד הרבי כמנהגו עם הרש"ג, ובשעת ההקפה השנייה, השלישית

במקום ובהכוונת אנשי ה'הצלה' כסאו הוגבה מעל המון והוא הוצא החוצה.

כשהגיעה עת ההקפות בתשמ"ח, הרש"ג כבר לא נכח בבית הכנסת והרבי שוב החל לרקוד שוב לבדו כשספר התורה בידיו. "אני עמדתי אז ליד החי"ת", משחזר הרב אליעזר זקליקובסקי, שליח הרבי במונרו. "ראיתי לפתע שהרבי מגביה את רגליו ומתחיל לרקוד! תארו לעצמכם! אף פעם לא ראיתי כך את הרבי. בכל שנה בהקפות הרבי היה רוקד עם הרש"ג בריקוד איטי ולפתע הרבי פשוט רוקד. הרבי עמד כך והסתכל על כל אחד שעמד מולו, וספר התורה בידיו. לא ניתן היה לעמוד שם מבלי לרקוד ומפזז.

"הקהל כולו החל לקפוץ ולרקוד, וככל שאנחנו רקדנו הרבי התחיל לרקוד חזק יותר וממש 'זרק' את ספר התורה בלי הגבלות. הקהל לא יכול היה לעמוד בקצב של הרבי. הרבי עווד שוב ושוב, עד שלכולם נגמרו הכוחות. ומיד הרבי הסתובב לעבר השני, כמו אומר – כעת אתן לכם לנוח כמה דקות. הקהל שעמד בצד השני ועד אז הביט על הרבי מאחור וראה איך שכולם רוקדים אבל לא טעם בעצמו את החוויה, החל לרקוד עם הרבי באותו אופן. ואז, לאחר שחשבנו שכבר סיימנו, הרבי שוב הסתובב לכיוונו לריקוד ולאחר מכן שוב לכיוון השני, וחזק הרבה יותר ללא הגבלה.

"ההקפה נמשכה דקות ארוכות. קשה לתאר את זה. כל האנשים פשוט קופצים, אין כוח ואין קול, כולם שרים בצעקה. פתאום הרבי רואה שאפסו כוחותיו ומסתובב לצד השני. איש לא דמיין כאלו גילויים באותו ערב".

בעבור רבים, ההקפות של שמחת תורה תשמ"ח היו ההקפות 'השמחות ביותר' אי פעם. היו מזקני החסידים שהתבטאו שמעולם לא ראו שמחה כה אדירה ב-770 כפי שהייתה בתשמ"ח. הרב ישראל נח וואגל מציין בזיכרונות שהעלה על הכתב מאותה שנה, כי מיהו אמר לו שהבחין שבעת שנכנס הרבי לבית הכנסת בשמחת תורה תשמ"ח לבש קפוטת די ישנה, כמו מציין שהוא 'מוכן לעבודה'.

מאז ועד תשנ"ב רקד הרבי לבדו בהקפות. בסיום ההקפה הראשונה היה הרבי חוזר למקומו בקדמת בית הכנסת ועולה לבימתו. בחמש ההקפות שלאחר מכן נותר הרבי על במת התפילה. בכל הקפה, בעת שהחלה, היה הרבי מסתובב לעבר הקהל ומעורר שוב את השירה בחוזק ובשתי ידי, שהיו הפעם ללא ספר תורה. הסימון לסיום ההקפה היה בעת שהרבי הסתובב בחזרה אל הקיר אחד האורחים שנראו באופן קבוע בסמוך לרבי בשמחת תורה מאז שנת תשל"ח היה ד"ר אירה וייס, אולי הבולט שבצוות הרופאים שטיפלו ברבי אחרי האירוע הלבבי בשמיני עצרת תשל"ח. וייס היה מביט על הרבי וכמו 'שומר' שהרבי לא מתאמץ מידי. הרבי קירב אותו שוב ושוב בהקפות ופעמים רבות הורה לו לומר לחיים. הייתה פעם שהרבי פנה אליו בחיוך ושאל "איך הדופק?". הרופא נבהל

הפירמידות נבנות בבית המדרש הגדול של 770 בערב שמיני עצרת תשמ"ז

וניתר ממקומו, לרגע חשב שמא אירע משהו. הרבי מיהר להרגיע אותו: "הדופק שלך, לא הדופק שלי". הגבאי הרב זאב כ"ץ מספר: "היו מספר פעמים במהלך ההקפות האמצעיות, שבהם חסידים שכובדו בנשיאת ספר תורה לא היו מעוניינים לעזוב את מקומם ולגשת למרכז בית הכנסת, מתוך חשש שדוחק הצפיפות לא יאפשר להם לשוב למקומם הטוב, והרבי ממקומו הצביע לכיוונם ו'התעקש' שייגשו גם הם וייקחו ספר תורה כפי שכובדו".

בהגיע ההקפה השביעית והאחרונה היא התנהלה באופן דומה להקפה הראשונה. שוב ניגש הרבי אל החי"ת ושוב רקד עם הרש"ג ומאז תשמ"ח רקד לבדו. כשהסתיימו ההקפות והרבי חזר למקומו, ניגן הציבור את "עלינו לשבח" ו"אל תירא" במנגינה המפורסמת הנהוגה במחנות הקיץ. ההתרוממות הייתה גדולה. לרוב בשמיני עצרת הסתיימו

קהל החסידים התפזר לסעודת חג, אבל לא לזמן רב. כבר בשעות הצהריים, בעיצומו של היום, החלו לצאת לדרך התהלכות, לכל בתי הכנסת ברחבי ניו יורק. קבוצות הצועדים התפזרו בכל שכונות העיר. הרבי עווד מאוד את הצועדים בתהלוכה וקרא בהזדמנויות שונות לכל אחד להשתתף בהן. כתבה נפרדת על התהלכות – במוסף זה.

בעוד הקהל עושה את דרכו לבתי הכנסת ומשמח את יהודי העיר בשמחת החג, התקיימו ב-770, כשמעט והתרקן מאנשים, תפילות מנחה ומעריב עם הרבי. לא נכח בהן קהל רב, בעיקר זקני החסידים השתתפו באותן תפילות, אולם גם בהן השמחה מצדו של הרבי הרקיעה שחקים. הרבי עווד בחזקה את השירה ובעוצמה רבה.

במקביל באותן שעות אחרי התפילות סידרו את בית הכנסת הגדול של 770 להתוועדות. את שולחנות החי"ת המיועדים להקפות הזיזו קדימה למזרח בית הכנסת. אל האולם הובאו מספר ספסלים מבחוץ. בסביבות השעה 9:00 נכנס הרבי אל ההתוועדות והתיישב במקומו על בימת ההתוועדות. בשנים מוקדמות, לפני תשל"ח, היה נכנס בשעה מוקדמת יותר. היו שנים שההתוועדות אף החלה בסביבות 19:30.

הקהל באותה שעה בבית הכנסת עדיין היה מצומצם. ככל שההתוועדות העמיקה והשעות חלפו הקהל שב מבתי הכנסיות השונים והצטרף למתוועדים. הרבי היה מורה שמישהו מהקהל יקדש על יין (ובמוצאי שבת אף יערוך הבדלה) ויוציא ידי חובה את מי שזקוק לכך. השיחות באותן התוועדויות וזכורות כייחודיות במינן. כתבה נפרדת במוסף זה מוקדשת לתוכן דברי הרבי בהתוועדויות החג.

והרביעית נותר על בימת התפילה. בהקפה הרביעית ניגנו "על הסלע". הרבי הסתובב אל הקהל והחל לעודד, אבל החסידים שעמדו קרוב הבחינו שמשוה קורה. ביומנים מתואר שפניו של הרבי היו לבנות ומחא כפיים בחולשה. בשלב מסוים הרבי הסתובב לעבר הקיר וקרא למזכיר הרב גרונר. זה מיהר להגיש את הכיסא והרבי התיישב עליו ועצם את עיניו. ארכו רגעים אחדים עד שהקהל התחיל להבין מה קורה. צעקות החלו להישמע: "לצאת מבית הכנסת!".

השעה הייתה אחרי עשר בערב. רבים בקהל מיהרו לצאת החוצה. גם עזרת הנשים פונתה. החלונות הוסרו כדי לאפשר זרימת אוויר. את אלו שהיה קשה להסיר שברו בכוח. הרבי בכל הזמן הזה ישב בכיסאו. אנשי הצלה החלו לזרום. היה מי שהגישו לרבי מים וביקשו שישתה אבל הרבי סירב. בשלב מסוים אמר הרבי

שברצונו להמשיך בהקפות. ההקפות החמישית והשישית נקראו במהירות ואז הגיעה ההקפה השביעית. הרבי הצביע על כוונתו לעשות אותה כמו בכל שנה – במרכז 770. הרבי צעד למסגרת החי"ת לאט מאוד, וכשהגיע רקד זמן קצר עם הרש"ג. הרב ברענען ממחיש ביומנו שלרגע זה היה נראה הפוך מכל שנה: בדרך כלל הרבי הוא שתמך ברש"ג בריקוד והתחשב בו ולכן קיצה, והפעם הרש"ג הוא שמהיר לקצר את ההקפות כדי להקל על הרבי.

בסיום ההקפות, מלווה במזכירים, אט אט, יצא הרבי מבית הכנסת, תוך כדי שמעודד את השירה, ועלה לחדרו בקומת הכניסה. בהמשך נכנס הרבי לסוכה לקידוש ולסעודת יום טוב וחזר לחדרו. הקהל מיהר לומר תהלים והיו מי שצעדו לאוהל בקווינס. מי שהיה לו קשר עם רופא שיכול היה לסייע מיהר ליצור קשר ולנסות לעזור.

הרופאים שנכנסו לחדרו של הרבי התעקשו שיש להעביר את הרבי לבית רפואה, אבל הרבי סירב, ובהשתדלות הרבנית נותר ב-770. ביום שמיני עצרת התקיים מניין תפילה מצומצם סמוך לחדר הרבי. הרבי התפלל בתוך חדרו. בשעות הצהריים צעדו רבים לתהלוכה כמו בכל שנה. הפעם היה להם פחות מה 'להחמיץ' למרבה הצער ב-770. בשעה 9 החלה התוועדות. הרב מענטליק נשא בה דברים וחזר על שיחה של הרבי. גם החוזר ר' יואל כהן למד עם הקהל שיחה שהופיעה לקראת החג. באמצע ההתוועדות ירד המזכיר הרב גרונר ושייתף את הקהל שהרבי התעניין אם מתוועדים למטה. הוא השיב שכן והרבי ביקש ממנו שימסור מסר – שיחיה בשטורעם.

בתום ההתוועדות ניגשו להקפות. השירה שבקעה מפיות החסידים הייתה "דער רבי זאל זיין געזונט". שהרבי יהיה בריא. שוב ירד המזכיר הרב גרונר וסיפר שהרבי שמע את השירה בחדרו. הרופאים שאלו אם השירה לא מפריעה לרבי, והרבי השיב בחיוך שנהנה מזה. בשעה שלוש בלילה הסתיימו ההקפות. הרבי ערך קודם לכן הקפות בחדרו. למחרת נערכו תפילות חג למטה וגם למעלה, ליד חדרו של הרבי. לקראת צאת החג נערכה התוועדות ובסיומה ירד הרב גרונר עם הגביע של הרבי ובו מעט יין מכוס של ברכה, ואמר כי הרבי הורה למסור את הגביע לרב חזקוב שיחלק מתוכו למשתתפים. אחרי התפילה הודיע הרב גרונר שהרבי יאמר שיחה. הקהל גדש את 770. הרמקולים הופעלו ומתוכם בקע בשלב מסוים קולו של הרבי בחדרו. לפני תחילת השיחה אמר הרבי לרופאים שבכוונתו שזו תמשך חמש דקות. בפועל נמשכה השיחה, ששודרה לכל העולם, כמעט פי ארבעה.

במשך כחמישה שבועות לא ראה הציבור את הרבי. שינוי ניכר לטובה במצבו הבריאותי של הרבי נראה לראשונה ביום חמישי ח' בחשון. מאז המצב השתפר. בשלהי חודש חשון

פעמים רבות ביאר הרבי בהתוועדות שקודם ההקפות את פסוקי אתה הראת, לעיתים את כל הפסוקים ולעיתים את חלקם. הרבי היה קורא את הפסוקים מתוך סידורו. בשנת תשנ"ב קרא את הפסוקים, בעת שדיבר עליהם, מדף שעליו הודפסו באותיות גדולות הפסוקים. בדפים אלה השתמש הרבי באותה שנה גם בזמן ההקפות. בהתוועדויות היה הרבי שרוי בשמחה גדולה, ולעיתים היה נעמד מלוא קומתו על רגליו ומעודד את השירה בין השיחות.

הרבה רגעים ייחודיים של 'שמחת תורה' היו באותן התוועדויות. בשנת תשל"ו, לפני יובל שנה, קרא הרבי לפתע שישירו שיר בשפת המדינה. החלו לנגן את שלוחי אדוננו From 770 we're marching out, אבל היה נראה שהרבי לא התכוון לניגון הזה. בינתיים הרבי פנה לרב בערל זלצמן והורה לו לנגן משהו ברוסית. הוא החל לנגן ניגון ברוסית, הרבי עודד קלות, ובסיום השיר הורה שוב שינגנו באנגלית. הפעם הרבי גם הכוויץ איזה סוג שיר הוא מעוניין שינגנו. "איפה המדריכים ממחנות הקיץ?" שאל הרבי. החלו לנגן את השיר הקעמפיסטי באנגלית על המצוות "רק שבת אחת, רק תורה אחת, רק השם אחד". המנגינה היא מנגינה עממית. הרבי החל לעודד את השירה בחוזק

רב. בהמשך הורה הרבי שינגנו ניגון צרפתי ולאחר מכן שיר באידיש ושיר בעברית. בסיום ההתוועדות פנה הרבי לרב מרדכי טלישבסקי והורה לו שיעלה על השולחן, כדי להכריז על הסדר הצפוי. הרבי אף הכריז "שא שטילער!" ודפק על השולחן. הרבי הורה לרב טלישבסקי שיאמר לחיים ואז הורה לו שיאמר "שלוש פעמים כמו בקול נדרי", הרב טלישבסקי לא הבין את הכוונה והכריז את הכרזתו שלוש פעמים. הרבי הסביר לו: "שלוש פעמים ובכל פעם להגביה את הקול", והרב טלישבסקי הכריז שוב שלוש פעמים. כשסיים פצח הרבי בניגון הסוער המושר על המילים הרוסיות "אֵי וְ וּ וְאִדְעֵ מִי נִיעַ פֶּאַטְאָנִים, אֵי וְ וּ אָנְנִיעַ מִי נִיעַ זְגָאָרִים". הקהל כולו הצטרף לשירה, ללא המילים, והרבי עודד בחוזק רב וכך יצא מבית הכנסת.

עשור מאוחר יותר, בשנת תשמ"ו, לקראת סיומה של ההתוועדות, שתה הרבי את כוסו עד הסוף ולאחר מכן הרים את הכוס והפך אותה כדי להראות לכולם שהיא ריקה. הרבי הורה לקהל כולו שירוקנו את כוסיותיהם ויאמרו 'לחיים'. היו שהרבי סימן להם שיאמרו על כוס גדולה. בהמשך נשא הרבי שיחה בנושא. לפני שיצא מההתוועדות הניח את הגביע הפוך על שולחן ההתוועדות ואז החל לנגן בשמחה רבה את ניגון ההקפות לאביו. בכל שנה באופן קבוע, בסמוך לשעת

חצות, לקראת סיומה של ההתוועדות היה הרבי שואל אם ההולכים לתהלוכה כבר חזרו. כשהתשובה הייתה חיובית סיים הרבי את ההתוועדות ואפשר ושוב חוזר הניגון.

כשהרבי נישק את הס"ת

ההפסקה בין ההתוועדות ובין תחילת ההקפות לא הייתה ארוכה במיוחד. בזמן ההפסקה היו ממהרים לסדר שוב את 770 להקפות. הספסלים הוצאו החוצה, מסגרת החי"ת הוחזרה למרכז האולם, וממנה ועד בימת התפילה סודר שביל השולחנות. 'בקסים' (קופסאות לאחסון בקבוקי חלב) רבים נראו פזורים בבית הכנסת. במקביל הקהל, שהלך וגדל, מיהר לתפוס שוב מקום להקפות.

בערך בשעה אחת לפנות בוקר החל סדר ההקפות בליל שמחת תורה. לאותן הקפות הגיעה ברוב השנים משלחת של אישי ציבור ישראלים, אנשי הקונסוליה והשגרירות הישראלית לצד עובדי מדינה נוספים. הרבי קירב את אנשי המשלחת והקדיש להן לרוב זמן ניכר לאורך הלילה. גם על כך ניתן לקרוא בהרחבה בהמשך המוסף.

ניסיון תיאור בציור: כך נראה היה הריקוד של הרבי והרש"ג בתוך 'החי"ת' במוכז 770. ציור: ג'קי ירחי

בליל שמחת תורה כובד הרבי באמירת כל פסוקי אתה הראת בפעם הראשונה, ובפסוק הראשון והאחרון באתה הראת השני והשלישי. השמחה בלילה הזה לעיתים קרובות שברה את שיאי הלילה הקודם. הסדר התנהל במתכונת די דומה: הרבי כובד בספר תורה בהקפה הראשונה והשביעית, ובהן רקד עם גיסו הרש"ג ומאז תשמ"ח לבדו בחי"ת שבמרכז האולם. ביתר ההקפות עודד את הקהל ממקום התפילה בקדמת בית הכנסת. "אני זוכר היטב את רגעי ההקפות", מתאר הרב פנחס וישצקי, משליחי הרבי בקייב. "אלה היו רגעים שנחקקו במוחי ובליבי לכל החיים. הרבי הניף את ספר התורה כלולב לכל עבה. לא הייתה עין בבית המדרש ב-770 שהרבי לא הביט בה בעת ריקודו. אני זוכר היטב איך שבאותם רגעים, כאשר הרבי הביט בך בהקפות, הרגשת שאתה מוכן לתת את כל חיך כדי לעבוד עבור הרבי.

"שאלתי את עצמי לא אחת מה היה הרגע שבו החלטתי שאת חיי אקדיש עבור הרבי, בשליחותו. והתשובה היא שזה היה באותם רגעים, בהקפות בשמחת תורה. יש מאמרים על ראש השנה שחל להיות בשבת, שבהם מבאר הרבי ששבת היא מלשון שבועה. שבועה היא דבר המחבר את הנפש באופן כזה שגם כאשר 'מתקררים' לא ניתן לחזור מהדבר כי כבר נשבעו עליו. על דרך זה היה ברגעים הללו של ההקפות בשמחת תורה אצל הרבי: כל בחור וכל אברך שהיה שם, כביכול נשבע לעצמו, נשבע לרבי. שיהיה שלו. וגם אם בהמשך הייתה התקררות לא הייתה דרך חזרה. בי נשבעתי. רגעים שנחקקו בנפש".

הרב ישראל נח וואגל מתאר רגע שנוצר אצלו במיוחד מליל שמחת תורה תשמ"ח. "אחרי כל הגילויים שהיו בחג באותה שנה – הגיע רגע מרומם נוסף דווקא בסימון של ההקפות. באותה שנה זכה ר' יצחק קוגן למסור לרבי את ספר התורה להקפות. כשהסתיימה ההקפה השביעית הוא עמד בקדמת בית הכנסת והמתין לחזרת הרבי, כדי שיוכל לקחת את ספר התורה ולהחזירו לארון הקודש. אבל כאשר הרבי הגיע למקומו, במקום להחזיר את ספר התורה, החל הרבי לפתע לנגן 'ופרצת'. דבר אחד אני יכול לומר בוודאות גמורה: לעולם לא אשכח את אותו ופרצת. בכל חיי לא ראיתי כזה ופרצת שמח. הרבי החזיק את ספר התורה בידו והצביע בו לכל הכיוונים, כשאמר 'ימה' לימן, כששרו 'קדמה' לשמאל וכן הלאה. היה שלב שבו ראיתי איך ששתי רגליו של הרבי התרוממו מהקרקע. הרבי ממש ניתר

על מקומו באוויר, רגע בלתי יאמן! "כאשר הסתיים הניגון, והרבי עדיין בקדמת בית הכנסת עם ספר התורה, החל הרב קוגן להתקרב כדי לקחת את ספר התורה, אבל המזכיר הרב גרונר סימן לו שיתרחק. הרב גרונר הבין שהרבי עומד לפתוח בניגון נוסף. ואכן הרבי החל לשיר 'ניעט ניעט ניקאווא'. ניגון שני ברצף.

"כשנחלשה השירה חיבק הרבי את ספר התורה קרוב אליו ונישק את הספר. דיברתי על כך בהמשך עם רבים מחבריי וכולם אמרו לי פה אחד: מעולם לא ראינו כך את הרבי מנשק דבר מה בפומבי, ואם כן, זה נעשה בצורה מהירה ובלתי מורגשת שהיה קשה לשים לב אליה. באותו ליל שמחת תורה הנשיקה הייתה כה בולטת, שכל מי שראה אותה, אני חושב, הצליח להרגיש את האהבה שהייתה לרבי לספר התורה. מעולם לא ראיתי נשיקה כה

תמימה ולעולם לא אשכח את הנשיקה הטהורה הזו".

גבאי 770 הרב זאב כ"ץ משתף: "לכל אחד כנראה יש איזה 'דערהער' או רגע מיוחד שראה אצל הרבי בשמחת תורה ונחקק אצלו. אני זוכר במיוחד שבשעה שחזר הרבי למקומו, והייתה צפיפות איומה בחלק הקדמי, לא היה שייך לפנות שביל כך שיעבור ליד פרוכת ארון הקודש שאותה נהג לנשק בקביעות לפני עלותו על גרם המדרגות, ולכן בחורים הרימו את הפרוכת והושיטו אותה לרבי, כדי שיוכל לגעת בה ואז לגשת למקומו".

כשמחוגי השעון הצביעו על שעת לפנות בוקר, לרוב בין שתיים לשלוש לפנות בוקר, הסתיימו ההקפות והרבי יצא מבית הכנסת. עד שנת תשל"א עלה הרבי בשלב הזה לקומה השנייה של 770, לסעודת יום טוב בדירת אדמו"ר הריי"צ. בשנים מאוחרות יותר סעד בביתו ובהמשך בבניין הספרייה. אחרי הסתלקות הרבנית נותר בחדרו. הקהל לא מיהר להתפזר ולנוח. רבים מהנוכחים נותרו בבית הכנסת להמשיך לרקוד ולשמוח עם

יצא הרבי לראשונה מ-770 לעבר בניין הספרייה הסמוך, לשם הגיעו באותם ימים כתבי היד של אדמו"ר הריי"צ, שנשארו באירופה במשך עשרות שנים ונעשו מאמצים רבים להשיבם. קהל מצומצם נכח בחוץ. אבל מי שהיה שם – ראה את הרבי סוף סוף. למחרת ראו כולם את הרבי. ליובאוויטש צהלה. בראש חודש כסלו יצא הרבי לראשונה לכיוון ביתו. השמחה הרקיעה שחקים והאווירה הייתה אווירה של השלמת הקפות שמחת תורה.

< תשל"ט

כשניסו להקל על הרבי

מספר שינויים הורגשו ב-770 לקראת שמחת תורה תשל"ט – שמחת תורה הראשון מאז אירוע הלב שאירע שנה קודם לכן. החסידים התאמצו להקל על הרבי. היו שחשבו לא להגיע לתשרי אבל הרבי שלל זאת לחלוטין והודיע שהסדר יהיה ללא שינויים. לפני שמחת תורה החליט 'ועד המסדר' לבנות בימה קטנה בתוך החי"ת במרכז בית הכנסת, כדי שעליה ירקוד הרבי. הדבר היה אמור לאפשר לקהל לראות טוב יותר ובכך להפחית את הצפיפות. כדי שהרבי לא יתאמץ חשבו המארגנים להצמיד לבימה מעין קרש שיפוע שיאפשר עלייה נוחה לבימה. כשכתבו על כך לרבי, סימן שני קווים מתחת למילה "שיפוע". זאת אומרת, הרבי קיבל את הרעיון.

באותה שנה גם החליטו לא לבנות פירמידות בצד צפון וצד דרום של 770, תחת חלונות עזרת הנשים, כדי שתהיה זרימת אוויר. נבנתה רק הפירמידה במערב 770. ברגע האחרון החליטו להצמיד ספסלים לקירות ובכך לאפשר לחלק מהציבור לעמוד נמוך במקום בפירמידה.

כשהגיעה ההקפה הראשונה, ניסה הרש"ג, שחשש לשלומו של הרבי, לקצר אותה, וזמן קצר לאחר שהחלה סימן לרבי שכבר אין לו כוח להמשיך לרקוד. הרבי סימן תנועת תמיחה ופליאה, אבל חזר למקומו להמשך ההקפות.

בהקפה השנייה, בליל שמחת תורה, כובדו אנשי המשלחת הישראלית והרבי החל לנגן הושיעה את עמך. הרבי מחא כפיים והשירה נמשכה ונמשכה עוד ועוד, במשך 26 דקות ברציפות! היו בקרב החסידים מי שחששו לבריאות הרבי, שנראה היה מתאמץ במיוחד. אחד החסידים סימן לר"ר אירה וייס, רופאו של הרבי שנכח במקום, שייגש אל הרבי ויבקש מהרבי שיפסיק. הר"ר ניגש בצעדים מהוססים, אבל הרבי החל לעודד לכיוונו במרץ רב והוא נסחף והחל לרקוד עד ששכח לחלוטין לשם מה התקרב.

< תשנ"א

הנה אנוכי והילדים

לפני שהחלה ההקפה החמישית בליל שמיני עצרת תשמ"א, פנה הרבי שעמד על בימת התפילה, למזכיר הרב גרונר ומסר לו הוראה. הרב גרונר ניגש מיד אל הגבאי והעביר לו את המסר. הסקרנים בקהל שעקבו מרחוק אחר חילופי הדברים לא נותרו זמן רב ללא הסברים. הגבאי הכריז כי בהוראת הרבי מוזמנים הפעם להקפה כל הילדים. הוא הוסיף שהמלמדים מוזמנים גם הם לגשת, והם ירקדו לצד תלמידיהם עם ספרי התורה.

המולה נוצרה בקהל. מכל קצוות בית הכנסת החלו המוני ילדים, מרביתם מעל ראשי החסידים, לנסות ולהתקרב לאזור החי"ת. אזור בימת ההקפות התמלא עוד ועוד בילדים קטנים ובמלמדים. בשלב מסוים הודיע הרבי שברצונו לקבל את ספר התורה הקטן ולהצטרף להקפה.

זה היה דבר חריג: ההקפות שבהן כובד הרבי בספר תורה היו באופן קבוע ההקפה הראשונה והשביעית. בהקפה החמישית כובדו לרוב חסידים שונים. גם הזמנה של ילדים למתחם ההקפות לא הייתה רגילה עד אז. רבים בקהל הסבירו את השינוי במה שאירע

ספרי התורה גם בשעות שלאחר מכן. הלילה היה רחוק מלהסתיים. מסופר כי בשנים שלפני קבלת הנשיאות, עוד לפני הסתלקות אדמו"ר הריי"צ, היה הרבי נוהג לרקוד עם החסידים בבית הכנסת, זמן קצר אחרי שהסתיימו ההקפות עם אדמו"ר הריי"צ. גם בשנים הראשונות אחרי קבלת הנשיאות היה הרבי יורד אחרי הסעודה בדירת אדמו"ר הריי"צ ומצטרף בעצמו לריקודים השמחים עם הקהל. בין השנים תשט"ז לתשכ"ד היה הרבי נכנס בשעות הלילה הללו לבית הכנסת עם בקבוק משקה בידיו, ומחלק 'לחיים' לכל מי שמקבל על עצמו להוסיף בלימוד החסידות ובשלב מסוים מלמד את הקהל ניגון חדש. גם על מעמד הניגונים – כתבה נפרדת ומורחבת במוסף זה.

'נתגבר על העולם'

השמים התבהרו ויום שמחת תורה החל. תפילת שחרית החלה בזמן, בשעה 10. הקהל באותה שעה היה דליל בהשוואה לליל אמש. זה לא פגם בעוצמות השמחה מצידו של הרבי, שהיה מעודד את השירה בעוצמה רבה כשטלית על ראשו. בשנת תשנ"ב, בכניסתו לבית הכנסת, שהיה יחסית ריק, אחרי הנחת הסידור, עודד הרבי את שירת "שיבנה בית המקדש" בצורה מיוחדת ויוצאת מן הרגיל.

תמונה שנלכדה במוצאי שמחת תורה ב-770 בשנות המ"ם: ארגזי 'באקסים' מפוזרים ושולחנות שהרכיבו את הפירמידות בצדדים

תועד במצלמת כתב ה'ניו יורק טיימס': התוועדות מוצאי שמחת תורה תשכ"ח

28 שנים מאוחר יותר, בהתוועדות הזום הארוכה וחסרת התקדים שנערכה בכינוס השלוחים העולמי תש"פ, שיתף הרב שמואל ראטמאן מבוניטן ביטש שבפלורידה, שנכח במעמד, את מה ששמע מחברו השליח הרב יחיאל שלמה לויטנסקי מסומי שבאוקראינה, שגם הוא נכח במעמד: "את הדברים שמעתי מהרב לויטנסקי, במהלך התוועדות טלפונית שארגנתי עבור שלוחים שאין להם מניין בראש השנה. הרב לויטנסקי סיפר אז שהחיות שלו בשליחות באה מסיפורים דוגמת איך שהרבי שלח במיוחד שלוחים, כמו הרב יוסף וינברג, כדי לפגוש אפילו יהודי אחד במקום רחוק. זו מציאות החיים שלו כל יום. והוא אמר שזוכר את ה'שיבנה' הזה בשמחת תורה תשנ"ב. הוא זוכר שהוא ראה איך הרבי הופך את כל העולם עם התנועות שלו. הוא חשב אז לעצמו: למי הרבי עושה את זה?! הרי אין פה כמעט קהל... והוא הבין שהרבי לא מעודד דווקא לאלו שנמצאים ב-770, אלא בשביל כל העולם כולו. הוא סיים: בכל שבת בבוקר, עם מניין או בלי מניין, אני שר שיבנה ונזכר בתנועות של הרבי שהם לכל העולם כולו".

היו שנים שבהן כשנכנס הרבי לבית הכנסת בבוקר שמחת תורה הרצפה הייתה מלוכלכת ביותר – אחרי שעות של ריקודים. הייתה לפחות שנה אחת בסוף שנות המ"ם שבה ניתן היה להבין מהרבי שהוא איננו שבע רצון מכך. מאז דאגו גבאי 770 שבשעת בוקר מוקדמת, לפני תחילת התפילה, יגיעו קבוצת גויים לבית הכנסת וינקו אותו. מי שפיקח עליהם בשטח היה ר' יוסי כ"ץ, בנו של הגבאי.

אחרי תפילת שחרית של שמחת תורה, נערך קידוש מהיר בבית הכנסת ובתוך זמן קצר החלו ההקפות. סדר אמירת הפסוקים דמה ללילה. הרבי אמר את כל פסוקי אתה הראת הראשון, ואת הפסוקים הראשון והאחרון באתה הראת השני והשלישי. בין אתה הראת אחד לשני פצח הרבי בניגון ועודד את הקהל. רבים היו ניגשים לרבי ואומרים לחיים. ביום שמחת תורה נערכה רק הקפה אחת, כנהוג. הרבי היה נוטל את ספר התורה הקטן בידו ומתקדם לעבר בימת קריאת

מחשמלת של שמחת תורה. ובינתיים אורגן בית הכנסת למטה להתוועדות.

ההתוועדות הגדולה

סמוך לשקיעה נכנס הרבי לבית הכנסת להתוועדות. היה זה מעמד שיא שחתם את 48 השעות הבלתי שגרתיות של שמחת תורה. במובן מסוים גם המעמד שחתם את חגי תשרי. ההתוועדות של יום שמחת תורה הייתה התוועדות ארוכה, שנמשכה שעות רבות. לעיתים היא נמשכה אחרי חצות לילה. והיו בה הרבה 'גילויים' גדולים ושמייםיים. הרבי נהג לומר בה ברוב השנים מאמר חסידות וריבוי של שיחות קודש נפלאות. אחת השיחות הייתה מוקדשת בדרך כלל לכינוס תורה שעתידי להתקיים למחרת. הרבי גם עורר בהתוועדויות הללו לתרום לקרן השנה שעל ידי מחנה ישראל. כמו כן פעמים רבות הורה לנגן לקראת סיום ההתוועדות את הניגון "האפ קאזאק" תוך אזכור לדברי אדמו"ר הריי"צ שנהוג לנגן את הניגון בשמחת תורה ובאחרון של פסח. באחת ההזדמנויות הסביר הרבי שהניגון מתאים לשמחת תורה משום שזהו ניגון של שמחה וניצחון וזו גם נקודת שמחת תורה.

בשנת תשכ"ח נכח בשלב מסוים בהתוועדות צלם גוי מעיתון ניו יורק טיימס שלכד רגעים מההתוועדות במצלמתו. התמונות מפורסמות וניתן לראות בהן את הרבי לצד קהל החסידים, כשהשולחן נטול רמקול והקהל כולו לבוש בגדי שבת. בשנת תשט"ז היה מי שהקליט אחרי צאת הכוכבים חלק מההתוועדות, אחרי שהתייעץ עם הפוסק הרב משה פיינשטיין ז"ל. ההקלטות ניתנות להאזנה גם כיום, ובאמצעותן לחוות את הרגעים הבלתי שגרתיים הללו שבהן נחתם החג במחיצתו של הרבי.

אדמו"ר הריי"צ היה מזהיר בשם אביו אדמו"ר הרש"ב שיש לייקר מאוד את ארבעים ושמונה השעות של שמיני עצרת ושמחת תורה (ובארץ ישראל את עשרים וארבע שעות החג), משום שבהן ניתן בכל רגע לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, על ידי הריקודים.

אצל הרבי ב-770 האוצרות נשפכו כמים. השמחה שהקרין הרבי עם התורה חדרה לעומק פנימיות הנפש של הנוכחים והותירה רושם אדיר ובל ימחה על כל החסידים.

אצל הרבי בכל השנים היה שמחת תורה גם חג שבו זכו רבים מהחסידים לרגע אישי יוצא דופן, כשהרבי פנה אליהם במיוחד בתוך בית הכנסת, לעיתים קרובות אפילו בשמש, והעניק להם 'קירוב' יוצא דופן, בסגנון שהיה רק בשמחת תורה. כתבה נפרדת ניתן להקדיש רק לכך. ועוד חזון למועד. חג נחתם בחלוקת כוס של ברכה בסיום ההתוועדות – חלוקה שנמשכה עמוק אל תוך הלילה. תם ולא נשלם.

בימים שקדמו לחג.

במהלך חול המועד סוכות באותה שנה הוציא הרבי מכתב כללי לילדי ישראל וקרא לילדים להתאחד יחד בקבוצות בשם 'צבאות השם' לרגל שנת הקהל. באחד מימי חול המועד נערך ב-770 כינוס הילדים המסורתי, ובו למעשה ייסד הרבי את מה שעתידי להפוך לחלק מהלקסיקון החב"די בדור השביעי – צבאות השם. הרבי הרחיב בתפקיד הילדים, החיילים, וקרא להם להצטרף אל ה'צבא'. ההתרחשות בשמיני עצרת הגיעה בהמשך לכך. הרבי קיבל את ספר התורה והתקרב למרכז בית הכנסת. בדרך הבחין במבוגרים הנמצאים ליד הילדים ושאל אותם אם הם מלמדים. מי שהשיב בשלילה קיבל הנחייה לפנות את המקום ולהשאירו רק לילדים ולמלמדים. היו הורים שביקשו להישאר עם ילדיהם והרבי אפשר להם זאת.

ההקפה נפתחה בשירת עוצו עצה, ונמשכה כעשר דקות רצופות. הרבי אחז בספר התורה בידו האחת, מוקף במאות ילדים קטנים, ובידו השנייה מלהיב את השירה. כשנגמרה ההקפה הורה הרבי שיעלו את ספר התורה של משיח לעזרת הנשים כדי שהילדות הקטנות יוכלו לנשק את הספר. ספר התורה הועלה ובינתיים נמשכה שירת עוצו עצה למטה. הרבי ישב במקומו על הבמה, שהייתה מלאה בילדים, ועודד את הילדים. היו ילדים שהרבי שאל אותם אם הצטרפו להקפות. היה ילד שאפילו שיחק עם הסירטוק של הרבי. כשהמזכיר ניסה למנוע זאת, הרבי סימן לו שלא יתערב. רגעים ייחודיים של שמחת תורה.

למחרת בלילה השני של החג הגיעו ילדים רבים נוספים לשעת ההקפות, מקווים שגם הערב יקרא הרבי לילדים להקפות. התקווה התממשה: לפני ההקפה החמישית שוב הודיעו שהילדים מוזמנים. נהירה החלה לעבר מרכז בית הכנסת; ילדים מכל הכיוונים הובאו מעל ראשי הקהל הצפוף. במתחם החי"ת החלה צפיפות. ילדים מילאו את כל האזור והתיישבו ונעמדו גם על השולחנות ומתחתיהם וגם מחוץ אליהם בין הקהל. עשרים דקות של אי סדר חלפו והרבי נטל את ספר התורה והחל לצעוד למקום ההקפות. הדרך הייתה חסומה לחלוטין מרוב הילדים והרבי נאלץ לעצור. המזכיר ניסה לפלס דרך, לשווא.

בשלב הזה החל הרבי להשליט סדר בעצמו. הפעם הורה הרבי לכל המלמדים לצאת מהאזור. המלמדים שאחזו

בספרי תורה הועברו אל בימת הקריאה. הרבי גם ביקש מהילדים שעמדו על השולחנות לרדת. הצפיפות במתחם הלכה וגברה. הרבי הצביע לעבר הקהל שעמד בצד דרום מעבר לשולחן שיצר את החי"ת וביקש שיפנו מקום עבור הילדים. למרות הצפיפות הרבה פונה מקום וחלק מהילדים הועברו אליו. הרבי ביקש גם מהעומדים מעבר לשולחן בצד המערבי שיעשו אותו הדבר וגם אל השטח הזה נכנסו ילדים. העומדים בינתיים מעבר לשולחן בצד צפון הבינו לבד מה נדרש מהם ופינו גם הם מקום. ובעוד הילדים מנסים לתפוס את מקומם – החל הרבי את ההקפה.

"הרבי רקד לבד עם ספר התורה", מספר הרב אליעזר זקליקובסקי, השליח במונרו, שנמנה עם הילדים באותה שנה. "הילדים עמדו צמוד לרבי, ממש נגעו ברבי, וכולם רקדו וקפצו. זה היה מעמד שלא ניתן לשכוח אותו".

הרבי עודד את הילדים וגם קירב שוב ושוב את ספר התורה לעברם, כדי שיוכלו לנשקו. גם הפעם הורה הרבי בסיום ההקפה שיעביירו את ספר התורה של משיח לילדות בעזרת הנשים ויאפשרו להן לנשקו. בהמשך הערב בסיום ההקפות ביקש הרבי שישירו את השירים כמו בקעמפ. הנה אנוכי והילדים.

מארכיון הגבאי הרב כ"ץ: רשימת המכובדים בפסוקי 'אתה הראת' בשנת תש"נ

"התהלוכה היא השליחות שלי"

כיום, יציאה לתהלוכה לבתי כנסת בליל שמחת תורה - היא **חלק בלתי נפרד מסדר החגים** בקהילות חב"ד בכל העולם, ובראשן בשכונת קראון הייטס, ממנה יוצאים מידי שנה אלפי אנ"ש והתמימים | זה חלק מהותי משינוי התפיסה שהטמיע הרבי בכל אחד מהחסידים בדור השביעי: **לא להישאר באזור הנוחות המוכר והמתבקש, אלא לצאת החוצה**; לפרוץ; לדאוג להגיע ליהודי הסביבה כדי לחזק אותם | בשנת תשח"י, **הרבי ניגב את עיני קודשו והיה נראה בהתרגשות רבה**, לאחר ששמע שחסידים צעדו לבתי כנסת בשכונות בניו יורק, למרות שגשם עז ניתך ארצה | במשתתפים בתהלכות **ראה הרבי שלוחים שלו**, ואף התבטא בביטויים לא שגרתיים על **אלה המחפשים קיצורי דרך... | סקירה מקיפה**

כי מי-770 תצא תורה

"אחרי כל כמויות המשקה, והדבר היה ניכר בפניו הקדושות וגם בסגנון דיבורו, **העביר הרבי את ידו על מצחו ומיד התחיל שיחה עמוקה בנגלה, בעיניים עצומות**, במשך כשלושת רבעי השעה, כאילו מאום לא אירע" | התוועדויות שמחת תורה אצל הרבי, זכורות כהתוועדויות מיוחדות בסגנון. היו בהן פעמים רבות גילויים שאינם שגרתיים | **הזיכרונות המרוממים של ראש הישיבה ממיאמי, הביאור רווי הבכי של הרבי בעת הגיעו לפסוק "ויהי בנסוע הארון" וההסבר המרעיד על עניינו של משה רבינו**

והסידך ירבנו

ארבעה עשר ניגונים לימד הרבי את החסידים לאורך השנים; ניגונים שהיום הם חלק בלתי נפרד מפס הקול החב"די, המוכר ומנוגן בכל בית חב"די. אחד עשר ניגונים מתוכם לימד הרבי בלילות שמחת תורה. **זה היה מעמד יוצא דופן, מרומם ומיוחד**, שהתקיים תשע שנים בלבד | **הבכי של הרבי** כשלימד את הניגון "סטאווא יא פיטו", ה"ישר כוח על הניגון" שאמר הרבי לבעל תפילה, **ההלם** של הצרפתים כשהרבי החל לנגן את 'המרסלייז', **ההתבטאות** של הרבנית חנה על הניגון "רחמנא דעני" **וההוראה** שלמד הרבי משאמיל

ומימי שכלותך בכל דור ודור

מסיפורו המרגש של **חנן כספי** בן ה-10 על בימת התפילה של הרבי, דרך השיחות עם **אהרן בקר** על ירושלים, השופט **חיים כהן** שקיבל ספר תורה, השגריר **חיים הרצוג** ששמע מסרים נוקבים על חברון, ועד **בנימין נתניהו** הצעיר ששוחח 40 דקות עם הרבי על לבנון ועניינים נוספים, הרלוונטיים היום יותר מתמיד | משלחות נכבדים ישראליות זכו מדי שמחת תורה לקירוב חריג ושיחות ממושכות עם הרבי, בעיצומן של ההקפות | **סיקור מקיף על התופעה**

ראש הממשלה בנימין נתניהו, אז שגריר ישראל באו"ם, במחיצת הרבי בערב שמיני עצרת תשמ"ח